

El món de Fructuós Gelabert

per J. Torrella Pineda

Heus ací un llibre extraordinari per als interessats en l'art i la tècnica del cinema i, sobretot, en la història de la introducció i el desenvolupament del setè art a l'àmbit català, tan procliu a tota mena d'iniciatives.

Fructuós Gelabert (1874/1955), nascut a la vila de Gràcia, és considerat ben justament —encara que tardanament— com el pare del cinema català. Ell va viure la naixença del cinema i va lliurar-se al nou mitjà en cos i ànima, tan en la seva vessant tècnica com en l'artística, que en aquella època primitiva discorrien sovint un xic confoses. Ell mateix va ser un prolífic inventor d'aparells i accessoris perfeccionadors de l'invent inicial, i a la vegada, un expert artista de la fotografia cinematogràfica, operador en infinitat de cintes, des de les preses de vistes amb caràcter de reportatge sobre multiplicitat de temes de l'actualitat catalana fins a la direcció tècnica en cintes argumentals del període del cinema mut.

La biografia de Fructuós Gelabert té, doncs, per si mateixa, un interès enorme. I Joan Francesc de Lasa, incansable furgador en els arcans de la nostra cinematografia —a més de crític, conferenciant i promotor de diverses iniciatives cinematogràfiques— després del seu enriquidor contacte personal amb el pioner durant els darrers anys de la vida d'aquest —anys difícils per a ell, dramàtics i tot, marcats per un injust oblit col·lectiu i oficial— ha elaborat la minuciosa, documentadíssima biografia de Fructuós Gelabert i ha tingut l'encert d'ambientar-la en l'ampli marc d'allò que va constituir el món del pioner; és a dir, l'univers de les activitats barcelonines —i catalanes en general— entorn al fenomen cinematogràfic; univers adobat amb la salsa de la vida social, cultural i política del primer terç del nostre segle. El títol del llibre és, doncs, ben significatiu: "EL MÓN DE FRUCTUÓS GELABERT"; o sigui, no la biografia estricta de l'home Gelabert sinó, a més, la reconstrucció del món en què es va moure i en el qual va deixar una acusada empremta.

El llibre, de més de quatre-centes pàgines, potser poc engrescador per a una editora comercial, ha estat amorosament acollit en el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, que l'ha editat amb una gran cura i amb abundosa il·lustració gràfica. L'investigador Miquel Porter Moix, professor d'Història del Ci-

nema a la Universitat de Barcelona, hi ha fet una brillant introducció, en la qual remarca, entre altres mèrits, el llenguatge col·loquial emprat per l'autor del llibre; un llenguatge que "fa molt més amena, divertida a estones i emotiva en altres moments, la narració d'uns fets que en la seva subjectivitat i sense la salsa de l'ànima, sense la presència de tocs humans i quotidians, no tindria ni molt menys la força de penetració que aconsegueix". I he volgut transcriure aquest comentari perquè en boca d'un erudit de la talla de Miquel Porter és molt definidor del to del llibre, allunyat de qualsevol possible aridesa doctoral.

Com a curiositat per a nosaltres, sabadellencs, no puc deixar de mencionar que precisament el darrer film de Fructuós

Gelabert (l'any 1928, encara en el cinema mut), va ser "La Puntaire", basat en el poema del nostre Manuel Ribot i Serra que tanta popularitat havia tingut a tot Catalunya en el tombant del segle i que va ser tema de més d'una versió teatral. Joan Francesc de Lasa dedica l'atenció i l'extensió que cal a aquest darrer títol de la filmografia de Fructuós Gelabert (exactament "La Encajera" en el cinema); qui en va portar la iniciativa i en va ser co-productor, operador, muntador i, en una paraula, director tècnic; la qual cosa no implica que el seu nom no figurés en el llançament publicitari del film, ja que aleshores els directors i tècnics eren ignorats del gros públic.

